

Inšpektor LOS informuje o aktuálnych problémoch zdravotného stavu lesov v Bratislavskom kraji

ING. VALÉRIA LONGAUEROVÁ, PHD.

V Bratislavskom kraji zaberajú lesy rozlohu 75 025 ha, čo predstavuje lesnatosť 36,6%. Z toho štátnym lesom pripadá 61 266 ha (83%). Listnaté dreviny majú za-

stúpenie 63%. Prevládajúcimi drevinami sú buk 29,6% a dub 10,7%. Ihličnaté dreviny sú zastúpené podielom 37%, z toho na borovicu pripadá 35%.

Celkový zdravotný stav porastov v Bratislavskom kraji ovplyvňovali do roku 2012 najmä abiotické škodlivé činitele, a od roku 2013 významne stúpol podiel náhodných ťažieb v dôsledku biotických škodlivých činiteľov. Najmä pôsobením podkôrníkovitých druhov na boroviciach.

Z abiotických škodlivých činiteľov to boli najmä vietor a sucho. Najväčšie škody vetrom boli zaznamenané v roku 2009 vo výške 230 tis. m³ drevnej hmoty, pričom takmer 93% bolo zničených v porastoch okresu Malacky. V roku 2008 bolo v dôsledku vetra zničených 65 tis. m³ drevnej hmoty tiež v okrese Malacky. Z minulosti môžeme spomenúť roky, v ktorých vietor spôsobil závažnejšie poškodenia, roky 1968 (26 tis. m³) a 1969 (20 tis. m³). Sucho v minulosti spôsobilo významné poškodenia napríklad v rokoch 1967 (27 tis. m³) a 1961 (21 tis. m³). V období rokov 1996 – 2014 môžeme spomenúť roky 2003 (23 tis. m³),

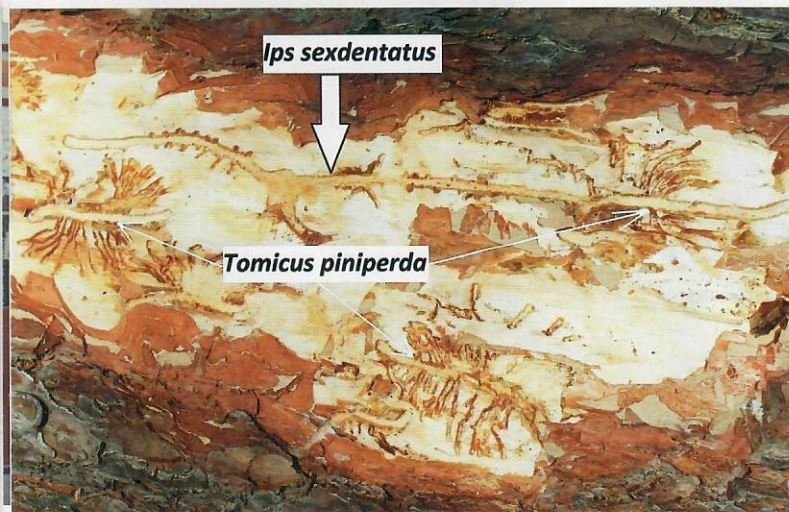
2004 (17 tis. m³) a 2008 (17 tis. m³, pričom 88% náhodných ťažieb bolo zaznamenaných v okrese Malacky).

Z biotických škodlivých činiteľov sú evidované v období 1960 – 1964 obaľovače na duboch. V rokoch 1962 – 1964 bolo v porastoch v okolí Bratislavy a Pezinku zaznamenávané významnejšie poškodenie piadivkami. V rokoch 1963 – 1967 bol zas v porastoch v okolí Pezinku zaznamenaný holožer mníšky veľkohlavej. Gradácia mníšky veľkohlavej bola v rokoch 2004 zaznamenaná v okrese Pezinok a v roku 2005 v okresoch Pezinok a Malacky. V roku 2003 bolo na Záhorí mimoriadne silné rojenie chrústa pagaštanového, ktoré pokračovalo i v roku 2004. Podkôrný a drevokazný hmyz spôsobuje škody od roku 2013.

Z antropogénnych škodlivých činiteľov je potrebné spomenúť požiar. V auguste 1992 v katastrálnom

Lykožrút vrcholcový (*Ips acuminatus*)

Lykožrút borovicový (*Ips sexdentatus*) a lykokaz borovicový (*Tomicus piniperda*)

Lykokaz borovicový (*Tomicus piniperda*)

území obcí Lozorno, Pernek a Malacky vypukol najväčší lesný požiar za posledné roky. Požiar sa rýchlo rozšíril na 1 171 ha. Spôsobená škoda sa vyšplhala na 56,6 milióna Sk (1,9 mil. €). Najpravdepodobnejšou príčinou vzniku požiaru bolo samovznietenie siláže.

Borovicové porasty na Záhorí sú pod zvýšeným tlakom podkôrných druhov hmyzu. Aj keď sa borovica lesná a čierna považujú za drevinu odolnú voči suchu, častý výskyt horúcich a bezsrážkových dní zvyšuje stres a znižuje obranyschopnosť borovic. Za najzávažnejšie možno považovať druhy lykožrút vrcholcový (*Ips acuminatus*), lykokaz borovicový (*Tomicus piniperda*), lykokaz borinový (*Tomicus minor*) a lykožrút borovicový (*Ips sexdentatus*). Škody v malej miere spôsobujú aj tracheomykózne huby (*Leptographium*), u borovic najmä hubami (*Spaeropsis sapinea*), cenangium hrdzavé (*Cenangium ferruginosum*), u jaseňov čiašočka jaseňová (*Chalara fraxinea*). Škody listožravcov na listnatých drevinách spôsobujú najmä mniška veľkohlavá a piadivky.

Situácia v roku 2020

V roku 2020 sa v Bratislavskom kraji vyťažilo celkovo 272 tis. m³ dreva, z toho v okrese Malacky 72 % a Pezinok 22 %. V rámci Bratislavského kraja náhodné ťažby tvorili v minulom roku 47 %, (128 tis. m³), v okresoch Malacky (57,4 %) a Senec (51,3 %).

Najvyšší podiel na výške náhodnej ťažby v roku 2020 v Bratislavskom kraji mali biotické škodlivé činitele s podielom 62 %, ktoré poškodili drevnú hmotu v objeme 80 tis. m³, oproti roku 2019 je to výrazný pokles (2019/129 tis. m³). Podobne ako v roku 2019 ihličnaté drevinu tvorili až 98 % poškodenej drevné hmoty. Z biotických činiteľov sa najvýraznejšie prejavili podkôrný hmyz 78 tis. m³ a podobne ako v minulom roku to boli najmä podkôrníkovité na borovici 71 tis. m³.

Abiotické škodlivé činitele prispeli podielom 37,8 % k výške náhodných ťažieb. Z abiotických činiteľov sa najvýraznejšie prejavili sucho a úpal s objemom 32 tis. m³ najmä na ihličnatých drevinách. Vietor poškodil 15 tis. m³ drevné hmoty.

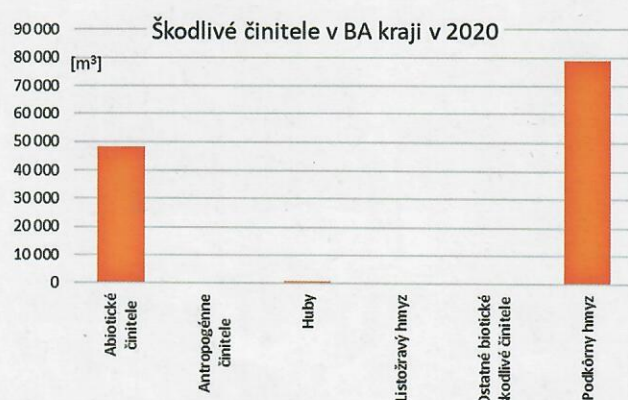
Antropogénne škodlivé činitele v roku 2020 v Bratislavskom kraji len v objeme 0,2 % a to najmä odcudzenie dreva 99 m³ a požiare 40 m³. Škody antropogénnymi činiteľmi boli evidované v podobnom objeme aj minulý rok.

Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Bratislavskom kraji

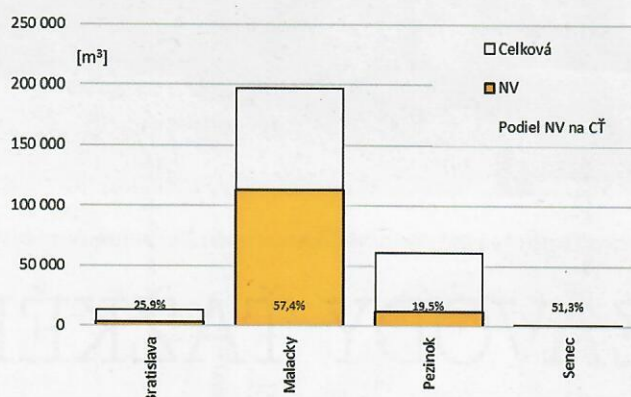
Predpokladáme, že celkový objem náhodnej ťažby v Bratislavskom kraji zostane v roku 2021 približne na rovnakej úrovni ako v roku 2020, respektíve sa mierne zvýši. Stav podkôrneho hmyzu v borovicových porastoch sa zlepšuje, avšak borovice a iné drevinu sú v tomto kraji výrazne ovplyvnené suchom. Keďže klimatické extrémny sa tu môžu prejavovať veľmi výrazne, to môže byť primárnou príčinou náhodných ťažieb, ale aj neúspechov so zabezpečením výsadieb či prirodzeného zmladenia. Taktiež v tomto kraji, ako aj v iných, na zdravotný stav porastov má vplyv zver a jej vysoké stavy. Tento kraj má hranice aj s Maďarskom, Rakúskom a Českom, čo môže prispieť k tomu, že v tomto kraji sa objavujú nové nepôvodné organizmy ovplyvňujúce zdravotný stav lesných drevín.

Poďakovanie:

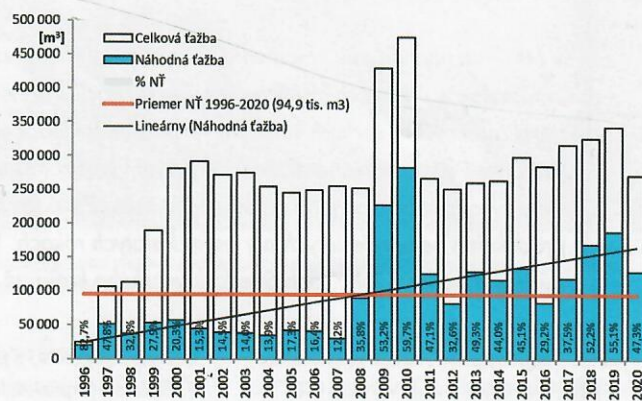
Práca vznikla vďaka finančnej podpore v rámci projektov APVV-19-0601 ForAdapt - financovaný agentúrou APVV a projektu "SLOVLES" - projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301). Táto publikácia vznikla vďaka podpore v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra pre projekt: Centrum excelentnosti lesnícko-dreárskeho komplexu LignoSilva; (kód ITMS: 313011S735), spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

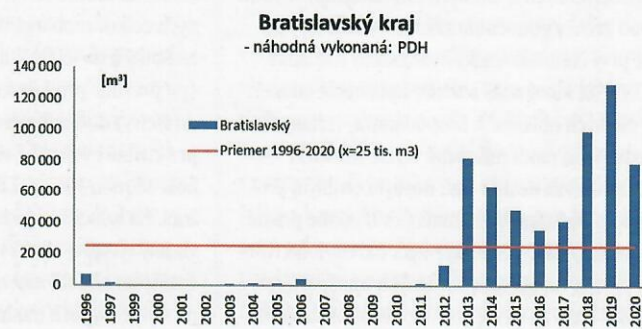
Obr. 1. Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na náhodnej vykonanej ťažbe v Bratislavskom kraji v roku 2020

Obr. 2. Podiel vykonanej náhodnej ťažby na celkovej ťažbe v Bratislavskom kraji podľa okresov v roku 2020

Obr. 3. Vývoj podielu vykonanej náhodnej ťažby na celkovej ťažbe v Bratislavskom kraji

Obr. 4. Vývoj vykonanej náhodnej ťažby spôsobenej podkôrným a drevokazným hmyzom v Bratislavskom kraji